

Shahid Rajaei Teacher Training University- Iran
Ontological Researches
Semi-Annual Scientific Journal
ISSN (print): 2345-3761 (online): 2676-4490
Type: Research

Vol.11, No. 21
Spring & Summer 2022

Journal Homepage: www.orj.sru.ac.ir

Controversy over Mathematics: The Ontological Debate between Badiou and Heidegger

Zahra (Sara) Namayandegi¹
Ali Fath Taheri²

Abstract

For Heidegger, ontology begins with a critique of the metaphysical history after Plato, explaining the ontological distinction, the dangers of modern science, and mathematical thinking in shaping the nihilism of modern man, and finally the poetic view of Mathematics continues to develop the world for Dasein. For Heidegger, Being is the pure richness that manifests itself in various ways in Dasein, and mathematical thinking, not the guide to existence, is the main cause of its neglect, as well as its neglect, throughout the history of metaphysics. On the other hand, Alan Badiou, in his most basic philosophical claim, considers mathematics to be ontology

---

¹. Phd student of Pure Philosophy of Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran
S962193004@edu.ikiu.ac.ir

². Associate professor, Dep. of Philosophy, Imam Khomeini International University, Qazvin,
Iran, corresponding author fathtaheri@hum.ikiu.ac.ir

Received: 16/04/2021
Reviewed: 10/06/2021
Revised: 20/10/2022
Accepted: 19/04/2022

and reveals a subtractive version that claims to be a fierce critic of Heidegger's anti-mathematical view and, instead, Heidegger's poetics. In this article, we try to present Badiou's critique of Heidegger's approach to mathematics, in order to mention his reasons for the mathematical view of what he calls poetic ontology, and finally to display regardless how much Badiou is right in his criticisms of Heidegger or not, he is forced to propose and present them in order to achieve his goals in ontology.

show Badiou, no matter how objectionable Whether his criticisms of Heidegger are justified or not, but in order to achieve his goals in ontology, he is forced to formulate and present them.

Keywords: Badiou, Heidegger, Ontology, Mathematics, Poetry, Multiplicity.

Problem Statement

Indeed, what is it about mathematics that frightens Heidegger, or in other words, cannot convince him? Why is mathematics to him merely a means of perception that enables Dasein to develop only the computable dimension of the universe? For Heidegger, who, by proposing ontological differences and distinguishing existence from existent, is superior to Dasein in being the only questioner, proves the existence of mathematics. Non-quantitative aspects have led to the neglect of everything that is incalculable and irreducible to the control of the computational mind, and nihilism and nihilism are another fruit of this science-based view in contemporary man. Dasein will not succeed in using his possibilities, because he is completely obedient to the presuppositions of mathematical models, and his only basis is a quantitative understanding of the development of the world, which cannot have only the veil of existence, which itself is like a veil over his eyes. It grasps only one aspect of the world that can be enumerated in terms of computational rules, and beyond this sense of control, it gains no understanding.

Existence in Heidegger's view is pure indefinite and free from all adverbs and adjectives and therefore absolute, so it is obvious that what lacks any kind of determination and essence cannot exist, and on the other hand, dealing with it only by passing through scientific and residential properties, it is possible to choose Dasein in the house of existence – language. He sees existence as inherently finite, which manifests itself in Dasein's transcendence. Heidegger's view of language and uncertainty in mathematics is tied to ancient Greece and letters such as Parmenides and Plato. We must keep in mind that the study of mathematics in Heidegger also includes algebra, geometry, and arithmetic; Therefore, his thinking on mathematics cannot be separated from his direct connection with mathematics. According to the Greeks, he defines mathematics (Ta mathemata) as: Objects from the point of view of which we know them as we already know them.

According to Badiou, existence is a pure and needless multiplicity that only mathematics can think of; A kind of discriminatory version that begins with confidence in Plato's mathematical approach, continues with a critique of Heidegger's poetic ontology, and ends with an absolute ontology. In this article, while presenting the views of two philosophers on mathematics, we try to examine Badiou's mathematical ontology and its functions in order to finally determine whether he's criticisms of what Heidegger's poetic ontology is. Namd considered the only hand to explain the differential version of ontology and to achieve the intended goals of thinking about existence with us as existence.

Method

In this research, we have used descriptive analytical and comparative methods. We first describe and analyze the view of Heidegger and Badiou, then, in the last sections, we answered the main question in the article.

Findings and results

In conclusion, Badiou inevitably offers such an interpretation of Heidegger to explain what he intends; whether ontology is ultimately poetic or mathematical, whether mathematics is ontology or not, whether the theory of pure multiplicity can be explained only in the context of set theory, and finally, Subtractive ontology is by far the most eloquent ontological version. It's all because he seeks to provide a coherent version of ontology that is consistent with the discourse of plurality but at the same time can present inconsistent plurality as an incoherent multiple.

Subtractive ontology is not the traditional and classical version that seeks to respond to traditional concerns, and Badiou does not seek to be followed by exceptional discourse with direct access to inconsistent and incoherent existence or plurality. The reason for choosing set theory is that it shows how all mathematical beings, including ratios and functions, can be thought of merely as pure multiplicities; On the other hand, since this version, based on the principles of the theory of sets, does not have the rules governing the existence of the beings we speak of in everyday language, this inability can introduce Empressist critiques into subtractive ontology.

His attitude towards mathematics is undoubtedly thought-provoking and at the same time unique, but in order to achieve his intended goal of explaining a framework related to incoherent multitudes and free of units, it seems that he intentionally attributes negligence to a name like Heidegger that it can be filed against him personally. Concerns that are common on the whole and different on a smaller scale have caused the different approaches of these two philosophers towards acceptance and application or non-acceptance and neglect of mathematics.

References

- Badiou A. *Being and Event*. Feltham A. London: Continuum; 2006.
- Boroumand KH. [*Mathematical attitude in Heidegger's thought*]. *Jornal of Philosophy of Science*. 2013; 2(2):25-36. Persian.
- Brassier R. *Presentation as anti-phenomenon in Alain Badiou's Being and Event*'. *Continental Philosophy Review*. 2006; 39,59-77.
- Davari Ardakani A. *Poets in the Time of Difficulty*. Abadan: Question Publications ; 2011. Persian.
- Elden S. *Speaking Against Number, Heidegger, Language, and the politics of calculation*. Columbia University Press; 2006.

Shahid Rajaei Teacher Training University- Iran
 Ontological Researches
 semi-annual scientific journal
 ISSN (print): 2345-3761 (online): 2676-4490
 Type: Research

Vol.11, No. 21
 Spring & Summer 2022

پژوهش‌های هستی‌شناختی
 دو فصلنامه علمی
 نوع مقاله: پژوهشی
 سال یازدهم، شماره ۲۱
 بهار و تابستان ۱۴۰۱
 صفحات ۱۶۶-۱۳۹

جدال بر سر ریاضیات: مناظره هستی‌شناختی میان بدیو و هایدگر

زهرا (سارا) نمایندگی^۱

علی فتح طاهری^۲

چکیده

هستی‌شناسی برای هایدگر با ایراد نقد بر تاریخ متافیزیک پس از افلاطون آغاز و با ذکر تمایز هستی‌شناختی، خطرات علم مدرن و تفکر ریاضیاتی در شکل‌گیری نیست‌انگاری انسان مدرن تبیین می‌شود و در نهایت با تفوق نگاه شاعرانه بر ریاضیات در انکشاف جهان برای دازاین ادامه می‌یابد. هستی برای هایدگر آن غنای محض است که خود را به انحاء مختلف بر دازاین می‌نمایاند و تفکر ریاضیاتی نه راهبر به وجود که عامل اصلی غفلت از آن و نیز غفلت از این غفلت، در سراسر تاریخ متافیزیک است. در مقابل آلن بدیو در اساسی‌ترین دعوی فلسفی‌اش ریاضیات را هستی‌شناسی دانسته و از نسخه‌ای تفریقی پرده برمی‌دارد که مدعی است منتقدی سرسخت برای نگاه ریاضی ستیز و در عوض، شاعرانه هایدگر است. در این مقاله سعی بر آن است تا ضمن ارائه نقدهای بدیو به رویکرد هایدگر

S962193004@edu.ikiu.ac.ir
 fathtaheri@hum.ikiu.ac.ir

^۱ دانشجوی دکتری فلسفه محض دانشگاه بین‌المللی امام خمینی
^۲ دانشیار گروه فلسفه دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، نویسنده مسئول

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۲۷

تاریخ داوری: ۱۴۰۰/۰۳/۲۰

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۱/۰۷/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۳۰

در قبال ریاضیات، به ذکر دلایل او برای تفوق نگاه ریاضیاتی بر آنچه هستی‌شناسی شاعرانه نام نهاده است، پیردازیم و در نهایت نشان دهیم بدیو فارغ از اینکه تا چه اندازه در ایراد انتقادات خود به هایدگر محق است یا خیر، لیکن به جهت تحقق اهداف مدنظر خود در هستی‌شناسی ناچار از طرح و ارائه آنها است.

کلمات کلیدی: بدیو، هایدگر، هستی‌شناسی، ریاضیات، شاعرانگی، کثرت.

طرح مسئله

به‌راستی چه چیز در ریاضیات هست که هایدگر را می‌هراساند یا به دیگر سخن، نمی‌تواند اطمینان وی را جلب کند؟ چرا ریاضیات برای او صرفاً یکی از طرق ادراک است که دازاین را تنها قادر به انکشاف بُعد محاسبه‌پذیر جهان می‌کند؟ برای هایدگر که با طرح تفاوت هستی‌شناختی و تمایز وجود از موجود، به برتری دازاین در مقام تنها هستنده پرسشگر از وجود صحه می‌گذارد، ریاضیات نمی‌تواند آن علم هستی‌بماهو هستی باشد. چراکه توجه صرف به وجوه کمی واقعیت و غفلت از وجوه غیر کمی مسبب غفلت از هرآنچه محاسبه‌ناپذیر و غیر قابل فروکاست به کنترل‌گری ذهن محاسبه‌گر است، شده و نیست‌انگاری و نهیلیسم ثمره دیگر این نگاه علم محور در انسان معاصر است. دازاین در به‌کارگیری امکان‌های خویش توفیق نخواهد داشت. زیرا یکسره فرمان‌بردار پیش داشت های الگوهای ریاضیاتی است و تنها دست‌مایه‌اش برداشتی کمی در انکشاف جهان است که نه تنها پرده از حجاب وجود بر نمی‌تواند داشت که خود چون حجابی بر چشمان اوست. تنها وجهی از جهان را فرا چنگ می‌آورد که بتوان در قالب قواعد محاسباتی برشمرد و در ورای این حس کنترل‌گری، هیچ درکی حاصل نخواهد کرد.

نیک می‌دانیم که ریاضیات و نه حتی دستاوردهایش به‌خودی‌خود محل نقد هایدگر نیست، بلکه به باور او، مشکل در برتر دانستن مطلق آن نسبت به سایر طرق شناسایی است، اینکه امروزه آن چیزی را شناخت‌پذیر می‌دانیم که کمی باشد و این یعنی صرفاً ابژه‌های ریاضیاتی قابلیت به ادراک درآمدن دارند و همه آنچه پدیدار می‌شود ابژه ریاضیاتی و محاسبه‌پذیر و در کنترل است. حال آنکه به باور هایدگر، این هستی است که خود را می‌نمایاند و اینکه دازاین به انکشاف جهان دست یازد یا خیر، صرفاً در گروهی ماندن در

وضع بنیادینش است؛ در گروهی قیام ظهوری و اگزیستانس او و در - جهان - بودنش (برومند و دیگران، ۲۰۱۲، ص ۲۹).

این متافیزیک است که وجود را به موجود و بل بدتر از آن، به شیء قابل محاسبه تنزل داده و تنها به هستنده بماهو هستنده می‌اندیشد و موجود را صرفاً به لحاظ موجودیتش مطرح می‌کند و از رویکرد به هستی‌بماهو هستی وامی‌ماند. لکن انسان که به زعم هایدگر سیارِ ماوراست می‌تواند از موجود به وجود سیر کرده و چنین کند و کاوی آن هنگام به‌درستی میسر می‌شود که در تنها موجودِ دارای اگزیستانس به‌زعم هایدگر، شاعرانگی جایگزین محاسبات و تفکر کنترل‌گر باشد.

دازاین برای هایدگر، مرکزیت موجودی است که وجود را می‌فهمد و داشتن یک پیش - فهم هستی‌شناسانه از وجود، بخشی از ساختار دازاین به منزلهٔ یک وجود است. هایدگر اندیشیدن در باب جهان را به ویژگی‌های ذاتی دازاین پیوند می‌زند و معتقد است: برای پرسش از چیزی، لازم است پیشاپیش حداقل فهمی ولو گنگ و مبهم از امر مورد پرسش داشته باشیم (جانسون، ۲۰۰۹، ص ۳۴).

وجود در نظر هایدگر لا یتعیّن محض و رها از هر قید و صفت و اضافه و بنابراین مطلق است، لذا بدیهی است آنچه فاقد هر قسم تعین و ماهیتی است نمی‌تواند موجود باشد و از دیگر سو، پرداختن بدان تنها با گذر از پیش‌داشت‌های علمی و سکنا گزیدن دازاین در خانه وجود-زبان - ممکن است (مک کواری، ۱۹۹۸، ص ۱۲۲). او هستی را ذاتاً متناهی می‌داند که خود را در تعالی (Transcendence) دازاین آشکار می‌سازد. پرداختن به زبان و عدم اطمینان به ریاضیات در نگاه هایدگر به یونان باستان و نام‌هایی چون پارمنیدس و افلاطون گره می‌خورد. باید در نظر بگیریم که مطالعه ریاضیات در هایدگر شامل جبر، هندسه، و حساب نیز می‌شود؛ فلذا، تفکر او در باب ریاضیات را نمی‌توان از ارتباط مستقیم وی با ریاضیات منفک دانست (Elden, 2006, p 119). او عطف نظر به نگاه یونانیان امر ریاضیاتی (Ta mathemata) را چنین تعریف می‌کند: اشیا از این منظر که نسبت به آنها به‌مثابه آنچه از پیش می‌شناسیم، معرفت داریم (Heidegger, 1993 b, p 275).

به باور بدیو، هستی آن کثرت محض و بی‌نیاز به واحد است که تنها ریاضیات می‌تواند بدان بیانیدشد؛ قسمی نسخهٔ تفریقی که کار خود را با اعتماد به رویهٔ ریاضی‌محور افلاطون

آغاز، با ابراز نقد به هستی‌شناسی شاعرانه هایدگر ادامه و در نهایت با ارائه یک هستی‌شناسی مطلق به انجام می‌رساند. در این مقاله سعی بر آن است تا ضمن ارائه نظر دو فیلسوف مدنظر در باب ریاضیات، به بررسی هستی‌شناسی ریاضیاتی بدیو و کارکردهای آن پردازیم تا در نهایت مشخص شود شاید بتوان انتقاداتی را که وی بر آنچه هستی‌شناسی شاعرانه در هایدگر می‌نامد، تنها دست آویزی در جهت تبیین نسخه تفریقی از هستی‌شناسی و حصول به اهداف مد نظرش از اندیشیدن به هستی بما هو هستی دانست.

پیشینه پژوهش

با جستجوی انجام شده در بانک‌های اطلاعاتی فارسی و انگلیسی زبان، هیچ پژوهشی با محوریت مقایسه میان دو فیلسوف فوق بر مبنای شاکله هستی‌شناختی و تقابل دیدگاه شاعرانه هایدگر با رویکرد ریاضیاتی بدیو یافت نشد. اگرچه بررسی وجوه ریاضیاتی در اندیشه هایدگر در مقاله ای تحت عنوان «نگرش ریاضیاتی در اندیشه هایدگر» توسط آقایان برومند وحیدری و در خصوص بدیو در مقاله «ریاضیات، هستی‌شناسی نیستی» به قلم نگارندگان مقاله فعلی درآمده‌است. لکن توجه به نقش ریاضیات در مقام سنگ بنای قیاس دوفیلسوف و نقش آن در رهیافت هستی‌شناختی آنها، در موضعی کاملاً متفاوت و برای نخستین بار در این مقاله مورد بررسی و کنکاش بوده‌است.

هایدگر و هستی‌شناسی شاعرانه

هایدگر منکر اهمیت ریاضیات در شکل‌گیری ادراک دازاین و انکشاف جهان برای او نیست. ولی استیلای این طریق و بسنده کردن به وجه محاسباتی در جهان و نیز استیلای این تفکر بر سایر طرق در مقام یگانه طریق انکشاف جهان، همان عاملی است که هایدگر را می‌هراساند تا در عوض از اشعار تراکل و هولدرلین و سلان سخن بگوید و راه انکشاف جهان را از این طریق بجوید. ضمن آنکه، چنین تفکری به باور او زمینه‌ساز نیست‌انگاری درباب سایر وجوه محاسبه‌ناپذیر هستی و در نهایت نیست‌انگاری حاکم بر عصر مدرن می‌شود. ازدیگرسو، هایدگر در هستی و زمان تفکر ریاضیاتی را در پیوند با مفهوم جوهر در تاریخ متافیزیک قلمداد می‌کند، پیوندی که در فلسفه دکارت هویدا است. شناخت

ریاضیاتی نوعی ضمانت شناخت اعطا می‌کند گویی دریافتی همیشگی و دائم از متعلقین شناخت فراچنگ آورده‌است. حال آنکه چنین ثباتی تداعی‌گر مفهوم جوهر در ذهن آدمی است (Heidegger, 2001, p 128).

او در هستی و زمان در پی تعیین معنای هستی است لیکن، نه در همان معنای متعارف سنتی فلسفی؛ به باور هایدگر در نظر گرفتن هستی به مثابه آن واقعیتی که جهان را آکنده است یا همان واقعیت عینی و خارجی، نه تنها تفسیری صحیح از معنای هستی به دست نمی‌دهد، بلکه معضل خلط هستی و هستنده را پیش می‌آورد. هستی، هستنده نیست و تمایز میان این دو تا بدان جا است که از نظر هایدگر معنای هستی خواهان دستگاه مفهومی ویژه و خاصی است که به لحاظ ماهیت با مفاهیمی که هستنده در آن‌ها تعیین معنادار خود را به دست می‌آورند، تفاوتی بارز دارد (خوراسگانی و دیگران، ۲۰۲۱، ص ۶).

در بیان سنتی، هستی‌شناسی گفتمانی است که ما را قادر می‌سازد تعیین کنیم کدام نوع از هستندگان وجود حقیقی دارند، علاوه آنکه قابلیت تمایز نهادن میان انواع مختلف موجودات مانند اجسام، وضع امور و تمایز نهادن میان نمونه‌های مختلف از هر موجود را ممکن کند و یا حتی معیاری فراهم آورد برای تعیین و سنجش اینکه آیا الف در زمان ب همان الف در زمان ج هست یا خیر؛ علی‌الخصوص زمانی که میان این دو زمان روی داده باشد. هستی‌شناسی تفریقی در پاسخ به پرسش نخست چه چیزی هست؟ می‌گوید کثرت عرضه‌شده؛ و به یک معنا دغدغه‌ها و کارکرد های کلاسیک هستی‌شناسی را بی‌جواب می‌گذارد. زیرا کثرتی محض با تأکید بر گسست از واحد را در جهان می‌بیند و آشکارا از اینکه هر قسم محمولی جز کثرت محض بدان اطلاق کند، احتراز می‌کند.

چنانچه همچون هایدگر به تمایز میان واقعیت و حقیقت صحّه گذاریم، باید شاعرانگی را وجه آشکارکننده هستی در نظر آوریم. رهیافت شاعرانه هایدگر را می‌توان در تأویل همه هنرها به شاعری یا پوئیس (Poesies) دانست؛ هر قسم کار هنری که در نگاه وی ذیل نگاه شاعرانه می‌توان بدان نگریست، چیزی مگر آفرینش و خلق نیست. شعر آفرینشگر جهانی است که موجودات در آن ظهور کرده، جایگاه و معنا می‌یابند. دریافت شاعر مستقیماً از ذات اشیا است و نه امری متأثر از خواص بیرونی و ویژگی‌های محسوس آنها. زبان خانه وجود و خانه حقیقت است و هنرمند شاعرانه در این خانه سکنا گزیده است (نادری،

۲۰۲۱، ص ۷). برای هایدگر شعر، زمینه تحقق و بنیاد نهادن عالمی است که حقیقتِ هستی خود را در آن نمایان می‌سازد؛ در بحث از واقعیت و حقیقت، هستی دازاین بنیان هستی‌شناسانه واقعیت دانسته می‌شود. بر بنیان شالوده‌های اگزیسانسیال-اوتولوژیکی دازاین کشف‌کننده است که دیگر معناها یا مرتبه‌های حقیقت چونان هستند و کشف‌شده و مطابقت ممکن می‌شود (خوراسگانی، ۲۰۲۱، ص ۷).

چنان که هولدرلین تصریح کرده است اساس هستی مردمان را شاعران بنا می‌کنند و بشر شاعرانه در این مأوا سکنا می‌گزیند. حیات بشر به‌زعم وی از اساس شاعرانه است تا بدان جا که اگر شعر و شاعرانگی نبود، ذات و ماهیت بشر به چیزی متفاوت از آنچه هست تبدیل می‌شود (داوری اردکانی، ۲۰۱۲، صص ۷-۸). گویی این زبان شاعرانه در - جهان - بودن را برای دازاین محقق می‌سازد. شعر مقوم عالمی است که موجودات در آن ظهور می‌کنند و این مهم را به مدد یک حضور مشترک میسر می‌سازد؛ هر شعر دعوت گر ما به حضوری است که در عین حال می‌تواند نجات‌دهنده از بند تمامی قیدها، بندها و عهدهای قدیمی و نیز محمل پی بردن به حقیقتِ زبان هر اثر هنری-شاعرانه- باشد. تفکر شاعرانه گونه‌ای تفکر حضوری است و همین حضور، دست‌مایه گشودگی دازاین نسبت به عالم و در-جهان- بودن-ش است. گویی آشکارگی جهان برای دازاین با نگاه شاعرانه عجین است (نادری، ۲۰۲۱، صص ۷-۸).

بدیو: چرا ریاضیات هستی‌شناسی است؟

بدیو هستی و رخداد را چنین آغاز می‌کند: «فلسفه بماهو فلسفه تنها براساس پرسش هستی‌شناختی است که قادر است دگرباره به جایگاه درخور خویش دست‌یابد» (Badiou, 2006, p 2). او سراسر تاریخ فلسفه را از نظر می‌گذراند. تاریخی که در نظر هایدگر ملامال از غفلت و فراموشی وجود بوده و با افلاطون آغاز شده‌است. درعوض، نگاه بدیو به افلاطون تمجیدگر و عجین با تأمل بیشتر است؛ او باور دارد مقصود افلاطون از شعار آکادمی در گزینش افراد برای ورود، نه مختص آکادمی، که مربوط به ورود به حوزه فلسفه است. نمی‌توان و نباید ریاضیات را از فلسفه جدا کرد. زیرا هرآنکس از ریاضیات غفلت کند به باور بدیو حتی نمی‌تواند فیلسوف باشد و بدون ریاضیات هیچ فلسفه‌ای نمی‌توانست وجود

داشته باشد؛ و بطور مشخص برای افلاطون ریاضیات اساسی‌ترین پیش‌شرط جهت هستی‌یافتن فلسفه عقلانی انگاشته می‌شود. زیرا به باور بدیو ریاضیات مظهر دانشی خودبنیاد و متکی به نفس است. مجموعه‌ای از قوانین عام و کلی (Generic) که به کار ضمانت شناخت می‌آیند (بدیو، ۲۰۲۰، صص ۲۳-۴).

هایدگر نگاه شاعرانه در پارمنیدس را دالّ بر توجه درست او به وجود و نه موجود می‌شمارد حال آنکه بدیو، در سمیناری در باب پارمنیدس و نیز کل مکتب‌الثائی در حدود سال‌های ۱۹۸۵ تا ۸۶ منتهای هم‌خویش را به کار گرفت تا ردّ و آثار برخی روش‌های ریاضی را در قرن پنجم پیش از میلاد در کار پارمنیدس مورد توجه قرار دهد که بعدها با گذشت قرن‌ها در سیر تحولات دانش ریاضی به تحقق کامل رسیدند. بحث‌های مطرح شده توسط او در این باب کاملاً تخصصی و لذا شاید خارج از حوصله این مقال باشد. لکن آنچه هویدا است، تلاش او در جهت اثبات وجه ریاضیاتی در اندیشه پارمنیدس است. از محورهای بحث بدیو تحویل به محال (Reduction ad absurdum) است که تأکید می‌کند در توان فکری‌ای که ریاضیات در آن زمان خلق کرد کاملاً سرنوشت‌ساز بود. در ادامه او نتیجه می‌گیرد که برخلاف نظر هایدگر، تبیین هستی در پارمنیدس کاملاً ریاضیاتی و مبتنی بر گسست کامل از هر قسم حقیقت و حیانی و یا نیروی صرفاً شاعرانه است. زیر او در اثبات اینکه هستی هست و این هستی حقیقت‌بنیادین است، نخست به سنت ریاضی سعی کرد اثبات کند نا هستی نیست و از اثبات قضیه $\text{not } p$ به اثبات نقیض آن، یعنی p دست یابد تحویل به محال اثبات این مدعا است که قضیه p تنها به شرطی صادق است که بتوان نشان داد قضیه مقابل آن یعنی $\text{not } p$ کاذب است. در این قسم استدلال صدق p را مستقیماً بر اساس صدق‌های پیش‌تر ثابت شده نمی‌سازیم (بدیو، ۲۰۲۰، ص ۲۷).

بدیو در تلاش‌هایش جهت گرامیداشت جایگاه ریاضیات برخلاف هایدگر هم به تلاش‌های بی‌وقفه افلاطون ارج می‌نهد و نیز پارمنیدس را از زمره کسانی که مانند هایدگر نگاه شاعرانه به هستی‌شناسی دارند خارج می‌کند. هایدگر در نظر او اگرچه نامی بزرگ، قابل‌تأمل، و مؤثر بر هستی‌شناسی معاصر است. لکن سرسپردگی‌اش به آنچه بدیو هستی‌شناسی شاعرانه (Ontology Poetic) می‌نامد، راه این دو فیلسوف را از یکدیگر جدا می‌کند. هستی‌شناسی شاعرانه را نسخه‌ای هستی‌شناختی می‌داند که با غفلت از وجود،

توجه خود را منحصرأً به حضور و گشودگی در برابر این حضور معطوف ساخته و از سرمنشأ اصلی فرسنگ‌ها فاصله گرفته است. هایدگر به‌زعم او همچنان درگیر موجود است و نه وجود. زیرا صرفاً از مستوری یا نا مستوری پدیدارها سخن می‌گوید و در پی نمایاندن هستی در قامتی مستور در پس حضور و غیاب است. او دل در گرو ریاضیات ندارد و راه را دقیقاً همان جا به بیراه می‌رود که از نگاه شاعرانه در برابر ریاضیات دفاع می‌کند (Badiou, 2006, pp 8-10).

حال آنکه به باور بدیو اگر پرسش از هستی بماهو هستی توسط فیلسوفان طرح می‌شود، لیکن پاسخ‌اش را ریاضیدانان می‌توانند داد؛ هستی‌شناسی نه نسخه‌ای بنیادین که چارچوبی تفریقی (Subtractive) و ریاضیاتی دارا است؛ حوزه‌ای ریاضیاتی مشتمل بر کثرتی محض از کثیرهای عرضه‌شده (Presented Multiples) که اسارت متافیزیکی «واحد» (The One) از بستر آن تفریق شده است. اسارتی که پیش‌تر در این اصل لایب‌نیستی قابل مشاهده است: «آنچه یک موجود نیست، یک موجود نیست» (Leibniz, 1934, P 72). بدیو معتقد است این درست همان وظیفه‌ای است که هایدگر در نظر گرفته بود و تأکید داشت وجود باید در صورتی غیر از فرم ابژه مورد تفکر قرار گیرد: «وجود موجودات، یک موجود نیست» (Heidegger, 2001, P 26). به باور هایدگر متافیزیک همواره امری مانند ایده افلاطونی یا ابژه مدرن را مدنظر قرار داده است و بدین‌سان مسبب غفلت از وجود گشته است. لکن به باور بدیو سیطره این غفلت نه در باب وجود، نه به دلیل بزرگداشت ایده‌های افلاطونی، و نه از قضا فلسفی و یا حتی تاریخی، بلکه ساختاری و همانا واحد شمردن وجود بوده است، یعنی اهتمامی پیوسته و همیشگی در طول تاریخ متافیزیک در جهت وحدت بخشیدن به وجود (Counting of Being for One) و غفلت از آنچه واقعاً در جهان عرضه شده است، یعنی کثرت محض و نا-متحد. برای بدیو هستی‌شناسی سخن‌گفتن از موجودات در مقام کثیرهای عرضه شده است که وجود واحد به هر نحو، باید از آن تفریق شده باشد؛ وجود کثرت محض است، مقدم بر هر قسم واحد. او متذکر می‌شود مرادش از هستی‌شناسی ریاضیاتی این نیست که جهان را مملو از اشیا ریاضی و یا ابژه‌های ریاضیاتی بیندارد. زیرا به باور او هستی‌شناسی تفریقی اصلاً نظریه‌ای درباب جهان نیست، بلکه گفتمان است. گفتمانی که تصدیق می‌کند

ریاضیات، در خلال تمامی تحولات تاریخی‌اش در طی قرن‌ها تلاش ریاضی‌دانان، تنها حوزه‌ای است که قادر است هرآنچه در باب هستی بماهو هستی قابل بیان است، تبیین کند. بی‌آنکه خود را تا حد گزاره‌های توتولوژیکی چون (هستی هست) یا گزاره‌های شاعرانه و استعاره‌ی همانند (تقرّب هماره به تعویق افتاده حضور)، تقلیل دهد. هستی‌شناسی آن غنای پایان‌ناپذیر علمی است که وفاداری ریاضیاتی می‌طلبد و جز به مدد استدلال و استنتاج نمی‌توان بدان اندیشید (Badiou, 2006, pp 10-11).

به باور بدیو این تلقی از هستی‌شناسی که آن را گفتمانی استثنایی با قابلیت دسترسی مستقیم به وجود یا کثرت ناسازگار تمامی موجودات بدانیم و سوسه‌ای بیش نیست؛ و سوسه‌ای محکوم به شکست که آن را الهیات منفی نام می‌نهد و آماج اصلی هجمه خویش را نیز در همین راستا بر هایدگر وارد می‌داند که شاعرانگی و سخن شاعرانه را هم‌ارز با سخن‌گفتن از وجود دانسته است. درست همانجا که از خطر ریاضیات و علم برای دازاین سخن می‌گوید و معتقد است بسنده کردن به پیش‌انگاشت‌های محاسباتی و علم یکی از وجوه وجودی دازاین یعنی در-جهان - بودن (Being - in - the - World) را که به باور او وضع بنیادین دازاین است، به مخاطره می‌اندازد زیرا به دازاین می‌باوراند که قادر است چون سوژه‌ای مجزا، از جهان کناره گرفته و بدان بیان‌دیشد. چنین سوژه‌ای با محاسبه‌پذیر دانستن طبیعت، خود را غرق در همان توهمی می‌کند که برای شناسایی آگاهانه خویش خود بنیادی قائل شده و خود را محور شناسایی و عامل سلطه بر طبیعت قابل کنترل می‌پندارد. همین تلقی اشتباه، غفلت از هستی و صرف پرداختن به موجودات کمی را سبب می‌شود. هستی درست در همان جا از خاطر می‌رود و مغفول واقع می‌شود که دازاین از وضع بنیادین خود، یعنی در-جهان - بودن فاصله گرفته و چون فاعلی مجزای از عالم به انکشاف جهان پردازد (Heidegger, 1977, pp 26-7). در نهایت تعمیم همین اندیشه در انسان و سلطه‌جویی‌اش در برابر طبیعت و محاسبه‌پذیر انگاشتن همه چیز، اسارت نهایی انسان را به دنبال دارد (Inwood, 1997, 6).

گریز از همین خطرات و به‌زعم هایدگر کاستی‌های ریاضیات او را به هستی‌شناسی شاعرانه کشانید و اقامت‌داشتن یا سکنا گزیدن در زبان و این که: «زبان خانه وجود است» را یگانه تلقی راهگشای دازاین در برگزشتن از محدودیت‌های علم دانست.

«رویداد تعلق، به میرندگان سکناگزیدن در سرشت‌شان را می‌بخشد، آن چنان که آنها ممکن است بتوانند از آن دسته کسانی شوند که سخن بگویند.»
و به اعتقاد هایدگر، ما زمانی در سرشت خود سکنا داریم که در خانه سرشت خود حضور و اقامتی شاعرانه داشته باشیم (جانسون، ۱۳۸۷، صص ۱۵۵-۱۵۷). علم که هایدگر هرگز ریاضیات را از آن جدا نکرد در نظرش همان هسته بنیادین متافیزیک را تشکیل می‌دهد که در ابتدا و با افلاطون مسبب آغاز غفلت از وجود بود و امروزه علت بروز نیست‌انگاری و حتی بیش از آن، علتی است برای بی‌تفاوتی نسبت به این غفلت تاریخی، ریاضیات نه تنها روشنگر نیست که خود عامل ظلمات و گمراهی است (Badiou, 2006, p 9).

هایدگر: چرا ریاضیات هستی‌شناسی نیست؟

به اعتقاد هایدگر تاریخ متافیزیک با گرایش افلاطون به ریاضیات از دغدغه اصلی خود که همانا هستی باشد غفلت کرد و پس از آن نظر به هستنده جایگزین کند و کاو در باب هستی شد. پارمنیدس برای هایدگر آخرین مدافع سرسخت هستی است؛ همو که نگاه منظومش به هستی‌شناسی می‌توانست راهگشای افلاطون باشد و نشد. در عوض بر سر در آکادمی این جمله نقش بست «هرکس هندسه نمی‌داند، اینجا وارد نش.» افلاطون با ترجیح ریاضیات بر نگاه شاعرانه متافیزیک را به بیراهه کشانید و بدین سان تاریخ متافیزیک سراسر فراموشی وجود گشت و دل در گروی موجود بستن.
هایدگر در اشارات خود به علم مدرن نه تنها تمایز آن با ریاضیات را مدنظر قرار نمی‌دهد، بلکه در توضیح ماهیت ریاضیاتی علم مدرن، به ساختار اصل موضوعی قضایای بنیادی پیشینی استناد و جهان تحت سیطره این علم را صرفاً به شبکه و زنجیره‌ای از امور و اشیای کمی تقلیل یافته، می‌یابد؛ شیئیت در این معنا همانا کمیّت پذیری است و مشکل علم - ریاضیات - صدا البته در کاربرد آن است که به‌عنوان یکتا توصیف‌گر حقیقی پدیدارها محسوب می‌شود. همه آنچه به مدد علم فرا چنگ می‌آوریم صرفاً ادراک وجه کمی جهان است. لکن آن را یگانه شیوه شناخت تلقی و بدین سان ادراک دازاین را در مقام تنها پرسشگر از هستی، محدود می‌کنیم (Heidegger, 2001, pp 413- 414). فرایندی که

منحصراً بر بعد کمی استوار بوده و بدین‌سان تنها به انکشاف وجه محاسبه‌پذیر جهان می‌انجامد و نهایتاً ادراکی محدود و نیز محدود‌کننده به دازاین می‌بخشد.

به باور هایدگر نه می‌توان پذیرفت هرآنچه هست صرفاً کمی و ریاضیاتی باشد و نه از دیگر سو، می‌توان طرح افکنی الگوهای ریاضی در تبیین پدیدارها را امری یکسره تصادفی قلمداد کرد، بلکه هستی آن غنای محضی است که هر یک از وجوه خود را در هر زمان به شیوه‌ای خاص آشکار می‌کند و علم با ابتناء بر ریاضیات تنها قادر به انکشاف یکی از وجوه هستی است؛ طریقی در عرض سایر شیوه‌های ادراک و نه آن شاه راه اصلی تمامیت‌خواه که شناخت و کشف جهان جز از طریق آن ناممکن باشد (Heidegger, 1977, p 24).

برای هایدگر، هستی همواره هستی نزد دازاین است؛ همان فهم هستی نزد دازاین. هستی «هست». هستنده نا وابسته به تجربه، شناخت و ادراکی که از طریق آن‌ها گشوده، آشکار و تعیین می‌گردد هست. اما هستی «هست»، تنها در فهم هستنده‌ای که چیزی همچون فهم هستی به هستی‌اش تعلق دارد. هستی نه واقعیت است و نه شیء، بلکه واقعیت یا شیء است نزد دازاین. گویی هستی، «برای دازاین بودن» است (خوراسگانی و دیگران، ۲۰۲۱، ص ۸).

این هستی است که خود را می‌نمایاند و چنین نمایشی نیز تنها از طریق امکان‌های دازاین قابل بازبینی است؛ با این همه، نه این گونه است که آشکار شدن موجودات در قالب امور کمی و محاسبه‌پذیر برای دازاین، بر مبنای آگاهی فاعل شناسایی خود بنیاد باشد. زیرا به جهت ابتلای بشر امروز به سیطره علم و تابعیت از ریاضیات، پیش فهم‌های او برسازنده نحوه مواجهه با جهان و میزان ادراک‌اش هستند. به باور هایدگر هر زمان از ریاضیات سخن می‌گوییم باید به ابژه‌های ریاضیاتی بپردازیم که آنها را چنین توصیف می‌کند: اشیا از این منظر که معرفت‌مان نسبت بدان‌ها، به‌مثابه آن چیزی است که از پیش می‌شناسیم (Heidegger, 1993 b, p 275). بنابراین امور متعلق به ریاضی ارتباط تام با معرفت پیش‌انگاره ما درباب اشیا دارند؛ گویی غور در ریاضیات همانا پیش‌انگاری بنیادین بشری در فرایند شناخت اشیا است (Glazebrook, 2000, p 52). بعنوان مثال، درک ما از «یک‌بودن» کاملاً بر ادراک‌مان از هر پدیدار «واحد» مقدم است. مفاهیم عددی همچون اموری پیشینی در ما وجود دارند و در نتیجه اطلاق آنها بر اشیا است که امکان ادراک

«تعداد» اشیا برایمان میسر می‌شود. ریاضیات قادر به ایجاد الگوهای است که با طرح‌افکنی آنها - به مثابه امور پیشینی - بر اشیا، فرایند شناخت تکمیل می‌گردد. در حقیقت، انکشاف جهان درگروی به‌کارگیری همین الگوهای پیشینی ریاضیاتی است و جهانی که بدین‌سان درک می‌کنیم، واجد قالبی کمی خواهد بود که طبیعت‌را در خود جای می‌دهد (Heidegger, 1993 b, p 291).

از دیگر سو، هایدگر در هستی و زمان تفکر ریاضیاتی را در پیوند با مفهوم جوهر در تاریخ متافیزیک قلمداد می‌کند؛ پیوندی که در فلسفه دکارت هویدا است، معرفت ریاضی نوعی ضمانت شناخت اعطا می‌کند گویی دریافتی همیشگی و دائم از متعلقین شناخت فرا چنگ آورده است حال آنکه چنین ثباتی تداعی‌گر مفهوم جوهر در ذهن آدمی است (Heidegger, 2001, p 128). دازاین مبتلا به شرایط انکشاف و تابع الگوهای افکنده شده و نه مبدأ و سازنده آنها است و میزان ادراک بشر از جهان به این طریق، متأثر از مفروضات و اصول موضوعه چنین طریقی است تا بدان‌جا که دازاین ناآگاهانه و ناخودآگاه خود مبدل به ابژه‌ای محاسبه‌پذیر می‌شود و برخلاف میل و تصورش جایگاه برتر خود به‌عنوان یکتا پرسشگر از امور کمی را از دست خواهد داد.

راه حل هایدگر در پرسش/از تکنولوژی در جهت رهایی از چنین تفکر کمی و نیست‌انگاری ناشی از آن و محدودیت‌های دازاین با اشاره به اشعار هولدرلین، تفکری منتظرانه از سوی انسان در برابر هستی بیان می‌شود؛ انتظار برای ایجاد تحولی بنیادین در نگرش دازاین؛ تفکر منتظرانه همان گسست از تفکر ریاضی و به اعتقاد هایدگر دل در گرو سایر امکانات زیستن چون هنر و شعر نهادن است که می‌تواند ما را در جهت تحقق انکشافی حقیقی‌تر از جهان، تحقق وضع بنیادین دازاین یعنی در - جهان - بودن، رهایی از نیست‌انگاری، فرا رفت از محدودیت‌های تحمیلی عصر مدرن بر دازاین و درنهایت آنچه بتوان از زبان هایدگر در امان ماندن از گزند ریاضیات و پرداختن به وجود خواند، کامیاب گرداند.

چون نیک بنگریم تفکر ریاضیاتی برای هایدگر یگانه طریق انکشاف جهان نبوده و تنها آشکارکننده یکی از وجوه پدیدارها و جهان است، در نتیجه با تأمل در هنر حقیقی و نگرش شاعرانه است که می‌توانیم زمینه ظهور انکشافی متفاوت از هستی را فراهم آوریم (Heidegger, 1993 a, p 223).

بدیو و ردّ هستی‌شناسی شاعرانه

پیش‌تر با اشاره به هستی و رخداد ذکر کردیم که بدیو نگاه هستی‌شناختی هایدگر را هستی‌شناسی شاعرانه نامیده است. او خطر بدفهمی و غفلت از طرح پرسش وجود را اتفاقاً معطوف به چنین رویکردی دانسته و معتقد است چنانچه فیلسوفان منکر هر قسم ورود و یا تأثیر ریاضی‌دانان در فلسفه و تسری آرای آنها شوند نتیجه‌ای جز فراموشی وجود و صرفاً پرداختن به حضور موجودات نخواهد داشت. هستی‌شناسی شاعرانه به‌زعم او خود را در بن‌بستی می‌یابد که منحصراً پیامد فزونی حضور (Excesses of Presence) است که در آن هستی خود را مستور کرده و در حجاب می‌کشد. از پارمنیدس تا رنه چار Rene' Char بر نقش مؤثر شاعرانگی در اندیشه واقفیم و در خلال تفسیرهای هایدگر از هولدرلین و تراکل، به اهمیت نگاهشان نیک‌پی خواهیم برد چنانچه خود بدیو در غالب آثارش از مالارمه و رمبو و هولدرلین بهره می‌گیرد. لکن این ریاضیات است که باید جایگزین هستی‌شناسی شاعرانه شود. زیرا به باور او ریشه‌های یونانی اندیشه فلسفی را نمی‌توان نادیده گرفت و بی‌شک مسئله مهم تاریخ متافیزیک پرسش از وجود بوده است؛ عطف نظر به ظرفیت‌های کاربردی ریاضیات در تالس، پارمنیدس، افلاطون و جدیدتر در دکارت، اسپینوزا، لایب-نیس و...، نه در رمز و رازهای استعاره‌ای و شاعرانگی.

به باور بدیو هستی‌بماهو هستی بیش از آنکه با توسل به شاعرانی چون هولدرلین و تراکل و سلان قابل اندیشیدن باشد، به مدد دستاوردهای ریاضی‌دانانی همچون کانتور، گودل و کوهن قابل تبیین و اندیشه است (Badiou, 2006, pp 9-11). بهره‌گیری از شاعرانگی و ظرفیت‌های شاعران در نظر بدیو تنها می‌تواند نمایانگر وجهی از هستی باشد و نه تمامی آن.

ویژگی اصیل ریاضیات که بدیو در تقابل با شاعرانگی بر آن تکیه می‌زند، گریز ریاضیات از چنگ تکینگی زبان‌ها است. ریاضیات فی‌نفسه و به‌خودی‌خود متعلق به هیچ زبانی مگر زبان خودش نیست (بدیو، ۲۰۲۰، ص ۳۴) و فارغ از جغرافیای به‌کارگیری‌اش، زبانی مختص به خویش دارد که آن را از تابعیت کاربران در زبان‌ها و اقالیم متفاوت فارغ می‌سازد. نوعی زبان ریاضیاتی در کار است که در حین کار ریاضیاتی موظف به تابعیت از آنیم و این ریاضیات است که بدین نحو مسخر می‌سازد بی‌آنکه تسخیر شود. زبان ریاضیات فارسی

نیست؛ انگلیسی یا فرانسوی نیز و بیان دیدگاه هستی‌شناختی در چنین ساحتی کمتر دل‌مشغول مسئله کثرت زبان‌ها خواهد بود. امری که بیش از هر جا در هستی‌شناسی شاعرانه روی می‌دهد. هر اندازه تلاش کنیم تا دلالت‌هایی کلی برای زبان در نظر بگیریم، باز آنچه مشهود است جزئیت زبان است که می‌تواند به کرات از کلیت ادعای گفتمان بکاهد. مسئله زبان و ابتلا به خصایص و چارچوب‌هایش مسئله بزرگی است لیکن ریاضیات فرایند اندیشه‌ای است که پیش‌تر، جزئیت زبان را پشت سر نهاده است.

از آنجا که هستی‌شناسی به باور بدیو نظریه سخن‌گفتن از کثرت محض و بدون واحد است، بهره‌گیری از صوری‌ترین و انتزاعی‌ترین بُعد هستی، یعنی ریاضیات به او یاری می‌رساند تا ادعا کند: هر چیز موجود، کثرتی را تشکیل می‌دهد. ریاضیات نظریه چیزی است که «هست»، نه از آن جهت که این یا آن امر جزئی باشد، بلکه صرفاً از آن حیث که هست. ریاضیات نظریه عام اشکال و صور متفاوتی است که کثرت‌ها تحت آن صور و فرم‌ها، انسجام معینی کسب می‌کنند.

نه این است که بدیو شعر را به‌تمامی کنار گذاشته باشد؛ او آشکارا به برخی اشعار رمبو و مالارمه اشاره و به تفسیر آنها می‌پردازد. اما شعر برای بدیو نماینده بخشی از اندیشه و فاقد ویژگی کلیت بخشی است. شعر به دل زبان و جزئیت آن نقب می‌زند. اما همواره در جزئیت زبان درگیر و مبتلا به توصیف و انتقال و ترجمه و تفسیر و مقایسه استعاره‌ای و غیره خواهد ماند. حال آنکه ریاضیات از همان آغاز در ورای جزئیت زبان‌ها کار می‌کند. گویی اشتغال شعر به جزئیت زبان و ریاضیات در ورای آن است. همین مسئله ریاضیات را برای بدیو به امری واقعی و درعین‌حال کلیت ساز بدل می‌سازد.

پرداختن به شعر همان تلقی از هستی‌شناسی به‌مثابه گفتمانی با قابلیت دسترسی مستقیم به وجود یا کثرت ناسازگار را سبب می‌شود که پیش‌تر از زبان بدیو آن را وسوسه الهیات منفی خواندیم. او برای رهایی از همین وسوسه است که نخستین تز هستی و رخداد را طرح می‌کند: هستی‌شناسی، خود یک وضعیت (Situation) است. وضعیت برای بدیو یک اصل مسلم هستی‌شناختی است. به هر کثرت عرضه‌شده، هر کثرتی از کثیرها (Multiplicity of multiples) که هیبتی منسجم یافته و می‌توان بر آن «یک» مجموعه از کثیرها اطلاق کرد وضعیت می‌گوید (Badiou, 2009, p 9). هستی در نظر او کثرت

محض و ناسازگار است ولی همین کثرت محض و بدون وجود واحد، در جهان، در زندگی روزمره، در هر کجای گیتی که با آن مواجهیم، در قامت انسجامی وحدت یافته به نام وضعیت رخ می‌نمایاند. این انسجام نهایی که در هر وضعیت برای کثیرهای متعلق بدان اتفاق می‌افتد ناشی از ساختار هر وضعیت است، قسمی عملیات یک - شماری (-Counting as-one) که در نهایت منجر به بروز انسجام و قسمی واحدبندی (Oneness) می‌شود. ری براسیر در این مورد کاملاً برحق است که می‌گوید معلوم نیست بدیو بر چه اساس تز لکانی « واحد بودگی وجود دارد » را استنتاج می‌کند؛ و بنابراین علی‌رغم اینکه این تز در تمهیدی فلسفی جهت یکسان گرفتن ریاضیات با هستی‌شناسی ظاهر می‌شود، اما تنها اساس آن می‌تواند خود نظریه مجموعه‌ها باشد که مجموعه‌های وحدت یافته را به صورت متغیرها مورد استفاده قرار می‌دهد (Brassier, 2006, PP 59,77).

وحدتی که به این صورت حاصل می‌شود نه یک مفهوم یا نوعی وجود، که صرفاً ماحصل ساختار وضعیت و عملیات یک - شماری بوده و تنها یک کارکرد (Function) است. او بدین صورت به انسجام و سازگاری مشهود در هر وضعیت نگاه می‌کند تا اصلی‌ترین دعوی هستی‌شناختی‌اش به مخاطره نیفتد، یعنی همان گسست از واحد در بستری از کثرتی محض. یک وضعیت می‌تواند هر چیزی باشد؛ تجربه ما از هر کثیری در قالب تجربه « یک » امر باز کرده می‌شود که نمایشی وحدت یافته است از کثرت موجود. بنابراین، وضعیت قوام کثرت نامنسجم است (Ling, 2010, p 50). بدین معنا، هر چیزی می‌تواند یک وضعیت باشد. یک کلاس درس، تفکر، رویداد می ۱۹۶۸، یک میز و.... او هستی‌شناسی را نیز یک وضعیت می‌داند؛ یعنی خودِ هستی‌شناسی محل عرضه وجود است و سخن گفتن از آن نمی‌تواند شاعرانه باشد.

چرا هستی‌شناسی تفریقی است؟

مقصود بدیو از هستی‌شناسی تفریقی همان هستی‌شناسی ریاضیاتی و جایگزین هستی‌شناسی شاعرانه است؛ او ریاضیات و به طور خاص نظریه مجموعه‌ها (Set Theory)

را به کار می‌گیرد تا با توسل به اصول موضوعه (Axiom) این نظریه بتواند از تنها متعلق تفکر یعنی کثیرهای موجود در وضعیت‌های هستی‌شناسانه سخن بگوید. کثرتی که از آن سخن می‌رانیم، هیچ نشانی از واحد در خود ندارد و تنها محمول قابل اطلاق به آن، کثرت است (Badiou, 2009, p 109). بدیو در هستی و رخداد اظهار می‌کند برخلاف نظر هایدگر ریاضیات نه علامت نیست‌انگاری است و نه تحقیق نهایی عصر تکنیک (Badiou, 2006, p 9).

او در مقدمه‌ای که برای هستی‌شناسی نظریه مجموعه‌ها می‌نویسد، هایدگر را دقیقاً در همان جایگاهی قرار می‌دهد که هایدگر نیچه را: ویرانی یا شکست اعلام شده متافیزیک هنوز به طور کافی پیش نرفته است؛ گام تعیین‌کننده ولی چیزی دیگر است (Ibid). ساختار هستی‌شناسی یعنی همان Counting-as-one هر کثیر عرضه‌شده را واحد‌انگاری می‌کند و به همین دلیل برغم اینکه هرآنچه هست چیزی جز کثرت محض نیست. ولی هرآنچه می‌بینیم به قسمی وحدت‌بخشی شده است؛ پس هستی‌شناسی واجد ساختاری وحدت‌بخش است و چالش اصلی مدنظر بدیو یافتن گفتمانی است که درخصوص کثرت سازگار و انسجام‌یافته باشد. اما در عین حال بتواند کثرت ناسازگار را به‌عنوان کثرت ناسازگار نشان دهد. دعوی اصلی بدیو در هم ارز دانستنِ هستی‌شناسی با ریاضیات در حقیقت در جهت رفع همین چالش به‌کار گرفته شده است؛ تنها ریاضیات پاسخگوی این چالش است؛ ریاضیات دانش وجودبماهو وجود یا عرضه‌داشت کثرت ناسازگار است (Ibid, p 3).

بدیو شمارشی را که اعمال آن در وضعیت باعث بروز قسمی تجلّی وحدت می‌شود، عملیات یک- شماری می‌نامد. بنابراین، تنها وحدتی که در بستر هر وضعیت رخ می‌کند ناشی از شمارش کثیرهای موجود در وضعیت - عناصر وضعیت - است و در اینجا ما صرفاً با نوعی واحد‌انگاری مواجه‌ایم و نه اینکه در واقع امر واحد حیثیت وجودی داشته باشد (Bartlett, 2010, PP 50-51).

توضیح شخص او از نحوه رسیدن به تز اصلی‌اش نشان می‌دهد او پس از بررسی پارادوکس‌های مشهود در تحقیقات پیرامون نسبت میان یک کثیر و بخش‌های تشکیل‌دهنده آن، تنها طریق ارائه تبیین‌های معقول را در گرو پذیرش این مهم می‌داند

که امر کثیر برای ریاضیات نه یک مفهوم، بلکه امری واقع است که شکاف درونی‌اش به واسطه نظریه آشکار شده است. به اعتقاد بدیو ضرورتاً باید فرض کنیم ریاضیات آن چیزی را در باب خود وجود می‌نویسد که در قلمرو نظریه‌ای محض در باب امر کثیر قابل بیان باشد (Badiou, 2006, p 3).

اینکه بدیو امر کثیر را امر واقعی نظریه ریاضی می‌داند به این معنا است که به تأسی‌اش از لکان، کارکرد امر واقعی در نظرش به‌عنوان یک قید درونی ابداع ریاضی است؛ چنانچه در کتاب *براندازی بی‌نهایت خرد*، به بررسی ریشه مربع منفی یک می‌پردازد آن را به‌عنوان یک عدم امکان دقیق در حوزه اعداد صحیح در نظر گرفته و سپس اذعان می‌کند این موارد غیرممکن در ریاضیات، واقعی‌اند از آن روی که پدیدآورنده چیزی هستند به نام فهرست‌های منفی؛ فهرست از این منظر که آنها نمایانگر مانعی اجتناب‌ناپذیر اند؛ و منفی از این جهت که هیچ ویژگی مثبت و محصلی در این مانع در کار نیست. لذا نمی‌توان آن را مرجعی بیرونی برای گفتار ریاضیاتی دانست. در نتیجه هستی‌شناسی نام تفریقی به خود می‌گیرد دقیقاً به دلیل همین قسم فهرست‌های منفی، همین نقاط سوء کارکرد مطلق که ریاضیات به نحوی در «امر واقعی» بنیاد می‌شود و همین نقاط محل بروز تفریق‌هایی از زنجیره‌های سازگار استنتاج ریاضیات است و صدالبته باید در نظر داشت برای بدیو/امر واقعی در اینجا نه به معنای واقعیت اساسی است و نه در مفهوم جهان بلکه باید در معنای فرویدی آن یعنی Reality Testing فهمید؛ یعنی هرآنچه مانعی برای مکانیسم‌های انجام خواسته یا تخیل ما از واقعیت باشد، واقعی است.

هستی‌شناسی ریاضیاتی امکانی برای یک هستی‌شناسی مطلق

به باور بدیو آنچه ریاضیات در نهایت امکان‌پذیر می‌کند، فراروی از نسبی‌گرایی و احیای ارزش کلی حقایق است؛ چیزی که بدیو آن را هستی‌شناسی مطلق می‌نامد. او مقصود خود را از هستی‌شناسی مطلق، وجود یک جهان ارجاع (Universe of Reference) ابراز می‌کند؛ جهانی برای اندیشیدن به هستی به‌مثابه هستی که واجد چهار وجه ممیزه است:

۱- لایتغیر است: بدین معنا که اگرچه اندیشیدن به تغییر را همانند هر قسم اندیشه عقلی امکان‌پذیر می‌کند. لکن خود با آن مقوله نامأنوس است.

۲- کاملاً معقول و مبتنی بر منطق است علی‌رغم اینکه بر هیچ استوار گردیده است: گویی هیچ موجودیتی وجود ندارد که ترکیبی از آن باشد؛ به عبارت دیگر غیر اتمیک (Non-Atomic) است. مطلق بودگی اش بدین معنا است که با وجودی که دارای مؤلفه‌های جزئی است اما این جزئیت در هیبت ترکیبی است که نمی‌توان آن را به مؤلفه‌های کمینه تجزیه کرد.

۳- با توجه به دو ویژگی نخست تنها می‌تواند بوسیله اصول متعارف یا اصل‌هایی توصیف و اندیشیده شود که با آن متناظراند: یعنی از اساس غیر تجربی است.

۴- از اصل بیشینگی (Principle of Maximality) پیروی می‌کند: گویی هر موجودیت فکری که بتوان وجودش را بی‌هیچ تناقضی از اصول متعارفی که تجویزش می‌کنند استنباط کرد به سبب همین امر وجود دارد.

چنین هستی‌شناسی مطلق و ویژگی اساسی‌اش درون ماندگاری (Immanence) است. به باور بدیو تنها همین نسخه از هستی‌شناسی قادر است در عین حال که از کثرت محض سخن می‌گوید؛ به واحد بی‌نیاز باقی بماند؛ ضمن آنکه همچنان واجد چهار ویژگی تغییرناپذیری، ترکیب مبتنی بر هیچ، خصلت مطلقاً اصل متعارفی، و در نهایت اصل بیشینگی را نیز دارا باشد.

حال مسئله اینجا است که چرا هستی‌شناسی با ویژگی‌هایی که بدیو برایش متصور است باید مطلق باشد؟ اساسی‌ترین دلیل مرتبط با شاکله اصلی هستی‌شناسی تفریقی یعنی گسست از واحد است. اگر بنا است هیچ قسم وحدتی در مقام مبدأ کثرت در کار نباشد؛ پس لازم است قائل به هستی‌شناسی درون ماندگاری باشیم و در عین حال عامل تضمین‌کننده برای چنین درون ماندگاری و نیز مطلق بودگی مدنظر را نیز بیابیم. به باور بدیو باید عاملی را یافت که واجد چند ویژگی باشد؛ از یکسو تضمین‌کننده درون ماندگاری، از دیگر سو تضمینی برای مطلق بودگی هستی‌شناختی و نیز در عین حال که کاملاً به صورت امر کثیر بسیط در جهان هست، واجد چهار ویژگی فوق‌الذکر تغییرناپذیری، مرکب از هیچ بودن، مطلقاً اصل متعارفی بودن، و پیرو اصل بیشینگی نیز باشد.

به باور بدیو در سنت متافیزیکی، آنچه بتواند ضامن عدم تناهی و نیز مطلقیت باشد نه درون ماندگار که استعلایی است؛ برای آنکه امر کثیر به معنای دقیق کلمه مطلق باشد

تنها مستمسک واقعی و حتمی ریاضیات است و لاغیر. هستی‌شناسی نظریه مجموعه‌ها بدین طریق نظریه مطلق در باب امر کثیر یکپارچه و بی اجزا است. چرا بی اجزا؟ چون قرار نیست این کثرت محض و نامتناهی در نهایت به هیچ واحدی تجزیه شود نه در مقام جزء بر سازنده و نه در مقام عامل برتر و وحدت‌بخش نهایی (بدیو، ۲۰۲۰، صص ۶۴-۸). چرا هیچ محمولی جز کثرت بر این کثیرها قابل اطلاق نیست؟ چنان‌که ذکرش رفت، هستی‌شناسی تفریقی فاقد دغدغه‌های کلاسیک هستی‌شناسی است. لذا، از اطلاق هر محمولی بر کثیرهای متعلق به اندیشه در این بستر ریاضیاتی طفره می‌رود. کثرات موجود و مورد بحث در این هستی‌شناسی، صرفاً به واسطه تعلقشان به وضعیت‌ها است که موجودیت می‌یابند و در این چارچوب هیچ معیار تمایز بخشی برای تمیز انواع کثیر از هم و یا تشخیص این‌همانی یا تفاوت موجودات ارائه نمی‌شود. حتی معیاری جهت تعیین اینکه موجوداتی که در زبان روزمره یا در نظریات علمی از آنها صحبت می‌کنیم وجود حقیقی دارند یا خیر، به دست نمی‌دهد.

البته در چارچوب و درون محدوده نظریه مجموعه‌ها معیارهایی توسط بدیو ارائه شده است؛ او کثیرهای بی‌شمار را به‌عنوان موجود می‌پذیرد؛ ضمن آنکه برخی امور را نیز به‌عنوان نا-موجود در نظر می‌گیرد. هستی‌شناسی مطلق بدیو از نظریه مجموعه‌ها و اصول موضوعه آن بهره می‌گیرد تا هدف وی در ترسیم جهانی مملو از کثرت محض در بی‌نیازی از واحد را محقق سازد. در این نسخه ریاضیاتی هیچ قاعده و یا اصل موضوعی که بتوان به واسطه‌اش تعیین کرد کدام وضعیت با کدام موقعیت انضمامی مشخص و معین مطابق است، در کار نیست و نظریه مجموعه‌ها نمی‌تواند هیچ قاعده‌ای ناظر به وجود موجوداتی که در زبان روزمره از آنها سخن می‌گوییم، ارائه کند.

نتیجه‌گیری

در خاتمه می‌توان گفت بدیو لاجرم تفسیری این چنین از هایدگر ارائه می‌دهد تا آنچه مدنظر دارد تبیین کند؛ اینکه هستی‌شناسی در نهایت شاعرانه است یا ریاضیاتی، اینکه ریاضیات هستی‌شناسی است یا خیر، اینکه نظریه کثرت محض تنها در بستر نظریه مجموعه‌ها قابل تبیین باشد یا نباشد و در نهایت اینکه، هستی‌شناسی تفریقی به‌زعم بدیو

گویاترین نسخه‌ی هستی‌شناختی است؛ همه و همه به این دلیل است که او درصدد ارائه نسخه‌ای منسجم از هستی‌شناسی است که با گفتمانی از کثرت سازگار باشد اما درعین حال بتواند کثرت ناسازگار را به‌عنوان کثیر نامنسجم نشان دهد. با این‌همه و با توجه به کلیت روالی که بدیو در پیش گرفته است تا از نقد هستی‌شناسی شاعرانه به هستی‌شناسی تفریقی، از کثرت محض به تفریق وحدت از کثیر، از تفریق به ریاضیات، و از ریاضیات به درون ماندگاری، و از درون ماندگاری به مطلق بودگی برسد، هستی‌شناسی تفریقی آن نسخه‌ی سنتی و کلاسیکی نیست که درصدد پاسخگویی به دغدغه‌های سنتی باشد و بدیو بنا ندارد در پی آن گفتمان استثنایی با قابلیت دسترسی مستقیم به وجود یا کثرت ناسازگار و نامنسجم باشد.

دلیل انتخاب نظریه‌ی مجموعه‌ها این است که این نظریه نشان می‌دهد که چگونه همه‌ی موجودات ریاضی، از جمله نسبت‌ها و عملکردها، می‌توانند صرفاً به‌عنوان کثرت‌های محض اندیشیده شوند؛ از طرفی از آنجا که این نسخه‌ی مبتنی بر اصول موضوعه‌ی نظریه‌ی مجموعه‌ها، واجد قواعد ناظر به وجود موجوداتی که در زبان روزمره از آنها سخن می‌گوییم نیست، همین عدم قابلیت می‌تواند نقدهای آمپرسیستی را به هستی‌شناسی تفریقی وارد کند. چنانچه برخی تعبیر هستی‌شناسی جهان گمشده را در قبال آن به کار برده‌اند. این هستی‌شناسی با اینکه داعیه‌ی ارائه واقعیت و تبیین و یا تقسیم‌بندی آن را ندارد، لیکن چون قصری است که روی هوا ساخته شده است. واقعیت، اصطلاحی مربوط به نظریه‌ی مجموعه‌ها و هستی‌شناسی تفریقی نیست، نه قصد تبیین جهان را دارد و نه به طبقه‌بندی گفتمان‌های دیگر می‌پردازد؛ بلکه همه‌ی آنچه این هستی‌شناسی با آن سروکار دارد کثرت‌هایی با اندازه‌های متفاوت‌اند و بیشینه چیزی که درباره واقعیت می‌گوید این است که هرگونه این‌همانی، خواه این‌همانی شخصی و خواه رخدادهای مجزا، تا آنجا که مبتنی بر اصول موضوعه نظریه مجموعه‌ها باشد باید موجودیت خود را از کثرتی بزرگ‌تر از پیش مفروض جدا کرده باشد.

نگره‌ی او در توجه به ریاضیات بی‌شک تأمل‌برانگیز و درعین حال منحصر به فرد است. لکن در حصول غایت مدنظر خویش در تبیین چارچوبی مرتبط با کثرت نامنسجم و فارغ از واحد، به نظر می‌رسد عامدانه غفلت‌هایی را به نامی چون هایدگر نسبت می‌دهد که در قبال

شخص او قابل طرح است. دغدغه‌هایی در کل مشترک و در مقیاس جزئی‌تر متفاوت، مسبب رویکردهای متفاوت این دو فیلسوف در قبال پذیرش و به‌کارگیری و یا عدم پذیرش و بی‌اعتنایی به ریاضیات شده است.

مشارکت نویسندگان

مقاله فوق از آنجا که حاصل رساله دکتری دانشجوی دکتری فلسفه - زهرا (سارا) نمایندگی - است توسط ایشان نگاشته شد و در خلال کار با بهره‌گیری از نظرات دقیق و ارزشمند استاد ارجمند جناب آقای دکتر فتح طاهری -استاد راهنمای رساله- صورت نهایی حاصل شد.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل رساله دکتری رشته فلسفه محض تحت عنوان «دیالکتیک سوژه و حقیقت در وضعیت‌های تفریقی در هستی‌شناسی آلن بدیو» است. لذا لازم می‌دانم مراتب سپاس و قدردانی را بابت زحمات استاد ارجمند جناب آقای علی فتح طاهری به محضرشان تقدیم دارم.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

منابع و مآخذ

- Badiou A. *Being and Event*. Feltham A. London: Continuum; 2006.
----- . *In Prise of Love*. Hasanzadeh A. Tehran: Negah publications; 2020.persian.
----- . *Logics of Worlds*. Toscano. New York: Continuum; 2009.
Bartlett A. J. *Alain Badiou key concepts*. Durham: Acumen; 2010.
Boroumand KH. [*Mathematical attitude in Heidegger's thought*]. *Jornal of Philosophy of Science*.2013; 2(2):25-36.Persian.
Brassier R. *Presentation as anti-phenomenon in Alain Badiou's Being and E*

- vent'. *Continental Philosophy Review*. 2006; 39,59-77.
- Davari Ardakani A. *Poets in the Time of Difficulty*. Abadan: Question Publications; 2011.Persian.
- Elden S. *Speaking Against Number, Heidegger, Language, and the politics of calculation*. Columbia University Press; 2006.
- Feltham O. *The Three cycles of Badiou's thought*. Barzi A. Tehran: Negah Publications; 2022. Persian.
- Glazebrook T. *Heidegger's Philosophy of Science* . New York: Fordham University Press; 2000.
- Heidegger M. *The Question Concerning Technology*. trans. Lovitt W. New York: Garland; 1977.
- . *Letter on Humanism, Basic Writings*. D. Krell. London: Routledge; 1993 a.
- . 'Modern Science, Metaphysics, and Mathematics', *Basic Writings* s. D. Krell (ed.). London: Routledge; 1993 b.
- . *Being and Time*. trans J. Macquarrie and E. Robinson. Oxford UK: Blackwell; 2001.
- Inwood M. *Heidegger, A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press; 1997.
- Janson P. A. *Heidegger*. Abdolkarimi B. Tehran: Science Publications; 2009.persian.
- Khorasgani J Ghoreyshi. 2021. *The Ontology of Finitude in Heidegger and Foucault's Philosophy*. philosophical Investigations/vol.15/Issue:35, Spring2021/pp.300-326.Persian.
- Leibniz G.W. *Letter to Arnold*. April 30 1687. Philosophical Writtings. trans . J. M. Morris. London: Dent and Stons; 1934.
- Ling A. *Ontology in Alain Badiou Key Concepts*. A.J.Bartlett and Justin Clemens. Acumen, Durham; 2010.
- Macquari J. *Martin Heidegger*. Hanaii Kashani M. Tehran: Garous Publications; 1997.persian.
- Naderi M. 2021, *A Critical Study of the Relationship between the Art of Surrealism and Truth According to Heidegger*, Ohilosophical Investigations/vol. 15/Issue:35 summer2021/pp.402-420. Persian..

معرفی نویسندگان

زهرا (سارا) نمایندگی دانشجوی دکتری فلسفه محض دانشگاه بین‌المللی امام خمینی. او دانش‌آموخته کارشناسی مهندسی کشاورزی دانشگاه صنعتی شاهرود و کارشناسی ارشد رشته فلسفه غرب با درجه دانشجوی برتر دانشگاه بین‌المللی امام خمینی بوده و تحصیلات خود در مقطع دکتری رشته فلسفه را در همان دانشگاه بدون شرکت در کنکور دکتری و با توجه به ظرفیت استعداد درخشان آغاز کرده است و نویسنده چندین مقاله علمی پژوهشی در نشریات معتبر کشور هستند.

Namayandegi, Z. Phd student of Pure Philosophy of Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

✉ S962193004@edu.ikiu.ac.ir

علی فتح طاهری ایشان کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری خود را به ترتیب در سال‌های ۱۳۶۷، ۱۳۷۰ و ۱۳۷۸ در رشته فلسفه غرب از دانشگاه تهران اخذ کردند. از سوابق اجرایی ایشان می‌توان به مسئولیت راه اندازی دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته فلسفه در دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، مدیریت گروه فلسفه، ریاست کتابخانه مرکزی و مدیریت کل آموزش دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) و ریاست دانشگاه جامع علمی کاربردی استان قزوین اشاره کرد. عضویت در هیأت تحریریه نشریه آینده پژوهی ایران و مدیر مسئولی نشریه فلسفه غرب از دیگر سوابق اجرایی ایشان است. نامبرده به مدت یک سال به عنوان فرصت مطالعاتی در دانشگاه تگزاس در آستین امریکا به تحقیق مشغول بوده است. نگارش بیش از ۳۵ مقاله و شرکت در چندین همایش ملی و بین‌المللی از جمله آثار پژوهشی وی محسوب می‌شود. زمینه تخصصی مطالعات ایشان در

حوزه‌های فلسفه غرب، فلسفه اسلامی، معرفت‌شناسی و منطق است.

Fath Taheri. A, Dep. of Philosophy, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

✉ fathtaheri@hum.ikiu.ac.ir

How to cite this paper:

Zahra (Sara) Namayandegi, Ali Fath Taheri (2022). Controversy over Mathematics: The Ontological Debate between Badiou and Heidegger. *Journal of Ontological Researches*, 11(21), 139-166. Persian.

DOR: 20.1001.1.23453761.1401.11.21.6.3

DOI: 10.22061/orj.2022.1740

URL: https://orj.sru.ac.ir/article_1740.html

Copyrights for this article are retained by the author(s) with publishing rights granted to SRU Press. The content of this article is subject to the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY-NC 4.0) License. For more information, please visit <https://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode>.